

Sanat Eğitiminde Görsel Algının Geliştirilmesine Yönelik Bir Yöntem Önerisi

A Method Suggestion for Improving Visual Perception in Art Education

Aykut Ateş, Meliha Yılmaz

Yazar Bilgileri

Aykut Ateş

Doktora Öğrencisi, Gazi Üniversitesi, Güzel Sanatlar Eğitimi,
aykutumates@gmail.com

Meliha Yılmaz

Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, Güzel Sanatlar Eğitimi,
ameliha@gazi.edu.tr

ÖZ

Araştırmanın amacı, sanat eğitimi alanında ilk kez kullanılacak yeni bir yöntem olan "Nesi Var, Nasıl?" Görsel Algı Eğitimi Yöntemi'nin okul öncesi çocukların resimlerine etkisini araştırmaktır. Çalışma örneklemini Ankara ili Çankaya ilçesinde bulunan bir devlet anaokulu, evreni Çankaya bölgesi anaokullarıdır. Araştırma, 51 çocuk ve "kuşlar" konusu ile sınırlandırılmıştır. Veri toplama aracı, çocukların resim çalışmaları olup veri toplama tekniği olarak dereceli puanlama anahtarı kullanılmıştır. Resimler, görsel algının ölçümüne yönelik ikinci yazar Yılmaz'ın geliştirdiği "Nesi Var, Nasıl?" Görsel Algı Eğitimi Yöntemi'ne uygun olarak "biçim", "renk", "doku", "hareket" ve "çalışmanın tamamlanması" ölçütleri açısından uzmanlar tarafından puanlanmıştır. Araştırmada, "tek gruplu ön test-son test kontrollü deneysel desen" kullanılmıştır. Uygulama süresi ön test ve son test olmak üzere, 40'ar dakikalık dersler şeklinde 2 hafta olup toplam 80 dakikadır. Verilerin analizinde "Wilcoxon işaretli sıralar testi" kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, kriterlerin tamamında son test lehine anlamlı bir fark tespit edilmiştir. En yüksek fark sırasıyla biçim, renk, hareket ve doku kriterlerinde belirlenmiştir. En düşük fark ise çalışmanın tamamlanması kriterinde ortaya çıkmıştır. Görsel algının geliştirilmesini amaçlayan "Nesi Var, Nasıl?" Görsel Algı Eğitimi Yöntemi'nin tüm kriterler açısından etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Makale Bilgileri

Anahtar Kelimeler

Görsel algı
Taklit-kopya
"Nesi Var, Nasıl?" Görsel Algı Eğitimi Yöntemi
Okul öncesi

Keywords

Visual perception
Imitation-copy
'What has it got, How?' Visual Perception Training Method
Preschool

Makale Geçmişi

Geliş: 18.05.2024
Kabul: 23.07.2024

ABSTRACT

The aim of the study is to investigate the effect of "What has it got, How?" Visual Perception Training Method, which is a new method to be used for the first time in the field of art education, on the drawings of preschool children. The sample of the study is a state kindergarten in Çankaya district of Ankara province and the population is Çankaya region kindergartens. The study was limited to 51 children and the subject of 'birds'. The data collection tool was the children's drawings and a graded scoring key was used as the data collection technique. The drawings were scored by experts in terms of 'form', 'colour', 'texture', 'movement' and 'completion of the work' criteria in accordance with the "What has it got, How?" Visual Perception Training Method developed by Yılmaz, the second author, for the measurement of visual perception. In the study, 'one-group pre-test post-test controlled experimental design' was used. The duration of the application was two weeks as pre-test and post-test, as 40-minute lessons for a total of 80 minutes. 'Wilcoxon signed-rank test' was used to analyse the data. At the end of the study, a significant difference was found in favour of the post-test in all of the criteria. The highest difference was determined in the form, colour, movement and texture criteria, respectively. The lowest difference was found in the criterion of completion of the study. It was concluded that the 'What has it got, How?' Visual Perception Training Method, which aims to improve visual perception, is effective in terms of all criteria.

*Bu çalışma ikinci yazar danışmanlığında, birinci yazar tarafından hazırlanan doktora tezinden üretilmiştir.

Makale Türü

Araştırma

Önerilen Atıf

Ateş, A. & Yılmaz, M. (2024). Sanat eğitiminde görsel algının geliştirilmesine yönelik bir yöntem önerisi. *TEBD*, 22(2), 1577-1600. <https://doi.org/10.37217/tebd.1486038>

Giriş

Görsel sanatlar eğitiminin en temel amaçları arasında; çocuğun çevresinde olup bitenlerin, yaşamındaki olay ve olgulara dair varlıkların, içinde bulunduğu yaşam formlarının farkına varması, bunları kendi bakış süzgecinden geçirebilmesi ve bunu özgün anlatım biçimleriyle ifade edebilmesi için “görsel algının geliştirilmesi” yer almaktadır. Her çocuğun yeni, özgün ve biricik anlatım biçimleri ortaya koyabilmesi, karşılaştığı sorunlara çözüm bulabilmesi ve her alanda kullanılabilecek yaratıcı davranışlar sergileyebilmesi için “yaratıcılığının” ve yaşamı boyunca onu çevreleyen dünyasını nitelikli bir beğeni düzeyiyle güzelleştirebilmesi için “estetik beğenisinin” geliştirilmesi de bu eğitimin temel amaçları arasındadır. Öğretmenler, bireyin en yaratıcı olduğu okul öncesi dönemde, bir yandan çocukların yaratıcılıklarını ve estetik beğenilerini geliştirmeye yönelik yöntem ve yaklaşımlar ortaya koyarken diğer yandan görsel algılarını geliştirecek yöntem ve yaklaşımları da araştırmak, keşfetmek ve kullanmak durumundadır. “Sanat eğitimi” adı altında şablon resimler, ezber biçimler, gösterip yaptırma ya da kopya yöntemiyle resim gibi çocukların hem yaratıcılıklarını yok eden hem de estetik gelişimine ve görsel algı gelişimine asla hizmet etmeyen, yararsız olmakla kalmayıp zarar veren bu tür uygulamalar, okullarda hâlâ yaygın şekilde kullanılmaktadır. Bu da sanat eğitimindeki en büyük sorunlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çocuk, formları görsel algılarına ya da hayal gücüne dayalı özgün kişisel anlatımıyla ifade etmek yerine; öğretmenler eliyle, hiçbir amaca hizmet etmeyen, “herkes gibi yapma, aynı biçimde çizme”ye yönlendirilmektedir. Üstelik bu durum, çocuk resimleri açısından hiçbir nitelikli etki değeri ve estetik değer taşımamakta, çocukları süreç içerisinde kiç (kitsch) ve yoz olana yönlendirmektedir.

Çocuklara en özgün ve özgür oldukları dönemlerde, bilinçsiz yönlendirmelerle boyama kitaplarındaki kalıp ve şablon biçimler verilerek yaratıcı yetileri yok edilmektedir. Çocuklar, somut düşünebilmelerine karşın gerçekçi değildirler. Resimlerinde hayvanlar gülümseyebilir, çiçeklerin yüzü olabilir, güneş çocuklara elleriyle şeker dağıtabilir. Böylesine yaratıcı düşünen çocuklara, içini boyamak üzere başkalarının çizdiği kalıp şekiller verilerek özgürlükleri kısıtlanmamalıdır (Yılmaz, 2015).

Çünkü sanat, yeni veya yenilik özelliklerini barındıran ya da farklı bir ifadeyle özgünlük ya da buluş kavramlarını içinde barındıran anlamlarla ortaktır (San, 2008, s. 15). Yani sanat, tanımından da anlaşılacağı gibi kopyalandığında ya da yeniden üretildiğinde artık sanat olmaktan çıkar ve bir taklit ürün olur. Atalayer’e (1994) göre, “Özel olarak ilgi duyan, güdülenmiş herhangi bir sağlıklı-gelişmiş bireyin, sanatta ‘yetkinleşmemesi’ yeteneksizliğinden değil ya uygun yatkınlıklara ya da gerekli eğitime sahip olmamasından kaynaklanmaktadır.” (s. 114). Bir çocuğa resmi nasıl çizeceğini göstermek, ona işinin kopyalamak olduğunu düşündürür ve beraberinde çocuğu yaratıcı düşünme ortamından uzaklaştırır. Taklit ve kopya, kişinin girift ve sıra dışı düşünebilmesine, yeni şeyler öğrenebilmesine ket

vurur. Çocukla birlikte yürütülen ve hüsrarla sonuçlanan bu “göster-yap” uygulamaları, çocuğun kendi deneyimini katamamasından dolayı gelişimini sınırlamaktadır.

Alışkanlıklar doğumla getirilen değil, sonradan öğrenilerek kazanılan davranış türleri olmakla birlikte, insan hayatını idame ettirdiği sürece varlığını her daim koruyacak ve kendini gösterecektir (Orhan, 2017). Öğrenciler sürekli kopya eğitiminden geçirildiği ya da Yılmaz'ın (2010, s. 242) belirttiği gibi “M harfinden dağlar”, “62'den tavşan”, “M-V'den uçan kuşlar” gibi kalıp şekiller, figürler, güneş ışınlarının bir kısa-bir uzun ritmik tekrarıyla ifade edildiği güneş şeması veya bacası yaz-kış tüten, üçgen çatılı bir ev gibi şablon/şemalar doğru yöntemlerle kırılmadığı takdirde, çocukların resimlerinde kullanılmaktan vazgeçemeyeceği alışkanlıklara dönüşecektir.

Çocuğun ezber, şablon biçimlere yönelmesiyle başa çıkabilmenin tek yolu, etkili bir görsel algı eğitiminden geçirilmesidir. Özellikle küçük yaşlardan itibaren görsel algı eğitiminin öğrencilerin yeteneklerini geliştirme ve yaratıcılıklarını harekete geçirme odaklı bir yaklaşımla verilmesi gerekmektedir. Doğru verilen bir görsel algı eğitimi, okul öncesi çocukların görsel bilgileri işleyip anlama yeteneklerini kuvvetlendirerek bilişsel gelişimlerine katkı sağlar. Bu gelişimi sağlayan çocuk, farklı desen, doku, form ve renkleri keşfederek imge dünyasını zenginleştirir.

Sözen ve Tanyeli'ye (2003) göre algı, “Her tür gerçekliğin duyu organları aracılığıyla alınıp zihinde bilgiye dönüşmesi işlemidir. Başka bir deyişle algı, gerçekliklerin farkına varılıp tanınabilirliğe kavuşturulması sürecidir.” (s. 17).

Görsel algı ise, görsel uyarıların algılanmasından (duyusal işlevler) ve bilişinden (belirli zihinsel işlevler) sorumlu toplam süreç olarak tanımlanır. Bu süreç, çevreden bilgi çıkarma ve düzenleme sürecini içerir (duyusal işlev), ayrıca görülenlere anlam verme, organize etme, yapılandırma ve yorumlama kapasitesini sağlamaktadır (görsel-bilişsel bileşen). Görsel algı, kişinin nesnelere boyutu, konfigürasyonu ve mekânsal ilişkileri hakkında doğru yargılarda bulunmasına olanak tanımaktadır (Schneck, 2010, s. 373). Başka bir ifadeyle görsel algı, gördüklerinin farkında olma ve onları duyuşsal olarak anlama sürecidir. Algısal eğitim esnasında öğrenciler, nesnelere üzerinde daha ayrıntılı gözlem yapabilmeyi, aralarında bağ kurabilmeyi ve daha geniş bakış açısıyla bakarak detaylı incelemeyi öğrenir (Özsoy ve Alakuş, 2009, s. 17; Slater vd., 2010, s. 40-41). Algı gelişimi, çocuğun duyu organlarının gerekli olgunluğa erişmesine, nesnelere tanımlayarak onların hakkında bilgi edinmesine ve görsel deneyimine bağlıdır (Keskinok, 1964, s. 14).

Görsel algı süreci gerçekleşirken bireylerin öncelikle dikkatlerini toplamaları gerekmektedir. Onların ilgisini çekecek, yaş grubuna uygun bir eğitim yönteminin kullanılması önemlidir. TDK'ye (2023) göre dikkat, “duygularla düşünceyi bir şey üzerinde toplama” şeklinde açıklanmıştır. Piaget'ye göre çocuklar, gelişimlerinde aktif bir rol oynamaktadır çünkü sadece diğer insanlarla etkileşime girmekle kalmazlar aynı zamanda dünyayla etkileşime girerler ve deneyimlerine yanıt olarak düşünme

tarzlarını uyarlarlar (aktaran Pakpahan ve Saragih, 2022). Yani sanat eğitiminde çocukların dikkati, kendi yaratıcı süreçlerini keşfetmeleri ve kavramları anlamaları için önemlidir.

Çocuklara görsel sanatlar eğitimi verirken onların daha çok düşünmelerini sağlayacak, ilgilerini çekecek, görsel algılarını harekete geçirip farkındalık yaratacak sorular yöneltilmelidir. Çocukların küçük yaştan itibaren kendinin farkında olması, görmeyi öğrenmesi, imgeyi algılayabilmesi, yaratıcı düşünebilmesi için doğru yaklaşım ve yöntemlerin uygulanması gerekmektedir. Aksi hâlde çocuk, görme eylemini gerçekleştiremez ve nesneye sadece bakmakla kalır. San'a (1979, s. 43) göre, aslında çocuklarda kavrayıp kaydettiği nesnenin görünümüne dair birçok detay gözle görünmemelerine karşın var olmaktadır.

Bu bilgiler doğrultusunda, çocuğa görsel sanatlar eğitimi verilirken görsel algılarını harekete geçirecek ve onları uzun süre canlı tutacak eğitsel uygulamalar kullanılmalıdır. Ancak okul öncesi dâhil eğitimin her kademesinde, öğretmenlerin özellikle görsel algının geliştirilmesine yönelik yöntem bilgisi eksikliği ve doğru yaklaşımlar belirleyememeleri, görsel sanatlar eğitiminin en önemli problemlerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Öğretmen, şayet kopyanın, şablonun, ezber biçimlerin ya da okul öncesi dönem öğrencileri için kopya yönteminin sakıncalı olduğunun bilincinde ise görsel algı çalışması olarak olası ihtimalle, öğrencilere çevredeki varlıkları ya da doğayı "inceleyip resimleyin" yönergesi vermektedir. Öğrencilerin algı ve dikkatini, varlıkların özelliklerine, ayrıntılarına ya da karakteristik niteliklerine yöneltme ve yoğunlaştırmada etkili yaklaşımlar ortaya koyamamaktadırlar. Algı, dikkat ile başlar. Öğrencinin dikkati, algılaması hedeflenen noktaya yönlentilemezse algı gerçekleşmez. Dolayısıyla, "inceleyin" yönergesi, öğrencinin dikkatinin yönlendirilmesinde yetersiz kalacağı için algı da gerçekleşmeyecektir. O hâlde öğretmenlerin dikkati çekme ve yönlendirme konusunda amaca hizmet edecek yöntem ve yaklaşımlar kullanmaları gerekmektedir.

Bir diğer problem; "görsel algı çalışması" adı altında, öğretmenlerin öğrenci resimlerinde varlıkları benzetmeye odaklı bir eğitim yaklaşımını çalışmanın temel prensibi olarak düşünmeleri ve öğrencinin benzetemediği her noktada, başarısızlık duygusu yaşamasına neden olmalarıdır. Oysaki küçük yaş gruplarında, görsel sanatlar eğitiminin böyle bir amacı söz konusu değildir. Öğretmenin görevi, çocuğun baktığı formu görsel olarak algılamasını sağlamaktır. Görsel çalışmaya dönüşmesi, öğretmen müdahalesinden uzak, çocuğun algıladıklarını özgürce ifade etmesi anlamına gelir. Burada, yaygın ve yanlış öğretmen yaklaşımının tam tersi bir durum söz konusudur. Yani, görsel algıyı geliştirmeye yönelik yöntemler kullanılmadan, algılama çalışmaları yaptırmadan, öğrencilerin yaptıkları resimlere benzetme odaklı müdahalede bulunmak yerine görsel algıyı geliştirmeye yönelik yöntemler kullanmak gerekmektedir. Bunları yaptıktan ve algılamanın yeterince gerçekleşmesini

sağladıktan sonra, öğrencilere resim yaparken müdahale etmeme, öğrenciyi özgür bırakma durumu söz konusudur.

Bireylerin görsel sanatlar alanında, çevre ve nesnelere algılanma şekilleri ve özellikleri hakkında uzmanlar tarafından desteklenmesi gerekmektedir. Eğer çocuklar, öğretmenleri tarafından görsel sanatlar eğitimiyle algısal kazanımlar için teşvik edilmezse algı birikimini ve hayal gücünü geliştirmede, görsel algılarını sanatsal ifadeye dönüştürmede, algısal birikimlerini farklı alanlarda kullanabilme yeteneklerini geliştirmede, deneyim ve bilgilerini başka alanlarda da sanatsal uygulamalara dönüştürme becerisi kazanmada zorluk yaşayacaktır (Buyurgan ve Buyurgan, 2007, s. 25).

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, sanat eğitimi uygulamalarında, görsel algının geliştirilmesine yönelik bir yöntem önerisi olarak "Nesi Var, Nasıl?" Görsel Algı Eğitimi Yöntemi'nin görsel sanat çalışmalarına etkisini ortaya koymaktır.

"Nesi Var, Nasıl?" Görsel Algı Eğitimi Yöntemi, araştırmanın ikinci yazarı tarafından çocukların dikkatini, varlıkların biçim, renk, doku, hareket gibi algılamaları hedeflenen özelliklerini ve benzerleri arasındaki farkları kavratmaya yönlendiren soruları barındıran bir yöntem olarak ortaya konmuştur. Görsel algının gerçekleşmesi sonrasında ise amaç, kendi yorumlarına dayalı özgün resimler ortaya çıkarmalarını sağlayabilmektir. Böylece her çocuğun aynı görsel algı eğitiminden geçtikten sonra, aynı varlıkları ele almalarına karşın kendi görsel algısına dayalı özgün yorumuyla birbirlerinden ne kadar farklı anlatımlar gerçekleştirdikleri ortaya konmuş olacaktır.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlar belirlenmiştir. Buna göre; "Kuşlar ve Ben" konulu resim etkinliğinin figürlerin karakteristik özelliklerinin ifadesinde;

1. Biçim,
2. Renk,
3. Doku,
4. Hareket,
5. Çalışmanın Tamamlanması

kriterleri açısından ön uygulama ve son uygulama çalışmaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymak alt amaçları oluşturmaktadır.

"Nesi Var, Nasıl?" Görsel Algı Eğitimi Yöntemi

Öncelikle 6 farklı kuş türü seçilerek kuşların farklı açılardan ve farklı pozisyonlarda (uçarken, ayakta dururken vb.) fotoğrafları belirlenmiştir. Bu kuşlar; leylek, kartal, tavus kuşu, penguen, pelikan ve baykuştur. Bu görseller projeksiyonla tahtaya yansıtılmış ve her bir kuş üzerinden "Nesi Var, Nasıl?"

Görsel Algı Eğitimi Yöntemi ayrı ayrı uygulanmıştır. Figürlerin rahat algılanabilmesi için arka planın sade olmasına dikkat edilmiştir.

Aşağıda, yöntemin net anlaşılabilmesi için öğretmen tarafından sorulan sorular ve çocukların verdiği yanıtlar, birer örnekle açıklanmaya çalışılmıştır.

Etkinliğe ait uygulama aşamaları "leylek" örneği üzerinden verilmiştir:

- *Gördüğünüz kuşun ismi ne? (Leylek)*

- *Leyleğin nesi var? (Kafası)*

Kafasının şekli nasıl? (Küçük, yuvarlağa yakın)

Kafasının rengi nasıl? (Parlak beyaz)

Kafasının dokusu nasıl? (Kaygan, yatık tüylü görünüyor.)

Kafasının hareketi nasıl? (Farklı yönlere hareket edebilir, bu fotoğrafta düz duruyor.)

- *Leyleğin kafasında nesi var? (Gözleri)*

Gözlerinin şekli nasıl? (Minik, zeytin gibi)

Gözleri ne renk? (Siyah)

Gözlerinin dokusu nasıl? (Yumuşak, kaygan gibi)

Gözlerinin hareketi nasıl? (Gagasıyla aynı yönde bir hareketi var.)

- *Leyleğin başka nesi var? (Gagası var.)*

Gagasının şekli nasıl? (Uzun, ince bir üçgen gibi, sivri, ağzı açıkken makas ucu gibi)

Gagasının rengi nasıl? (Turuncu)

Gagasının dokusu nasıl? (Sert, düz, kaygan görünüyor.)

Gagasının hareketi nasıl? (Ayakta düz dururken, aşağıya doğru eğik (diyagonal) bir hareketi var.)

Eğik, eğimli ve eğri kelimelerinin anlamları kavratılır.

- *Leyleğin başka nesi var? (Boynu var.)*

Boynunun şekli nasıl? (İnce, uzun)

Boynunun rengi nasıl? (Parlak beyaz)

Boynunun dokusu nasıl? (Yumuşak tüylü)

Boynunun hareketi nasıl? (Düz ve kavisli olabiliyor.)

Farklı hareketlerine yönelik görseller gösterilir.

- *Leyleğin başka nesi var? (Gödesi var.)*

Gödesinin şekli nasıl? (Boyun bitiminden genişleyip kuyruğuna doğru inceliyor. Mekik gibi, insan gözünün şekline benziyor.)

Gövedesinin rengi nasıl? (Kuyruğuna kadar parlak beyaz, kuyruk kısmı parlak siyah.)

Gövedesinin dokusu nasıl? (Yatık, kaygan, tüylü)

Gövedesinin hareketi nasıl? (Kanatları kapalı, kanatları açık, uçarken esnek ve kalın yatay bir çizgi gibi, ayaktaiken diyagonal yani eğik harekete sahip.)

Eğik, eğimli ve eğri kelimelerinin anlamları kavratılır.

- **Leyleğin başka nesi var?** (Bacakları var.)

Bacaklarının şekli nasıl? (Çizgi gibi, ince, çok uzun)

Bacaklarının rengi nasıl? (Turuncu)

Bacaklarının dokusu nasıl? (Sert, düz)

Bacaklarının hareketi nasıl? (Biri dik yere basıyor, diğeri bükük ve havada ama farklı hareketleri de var.)

- **Leyleğin başka nesi var?** (Ayakları var.)

Ayaklarının şekli nasıl? (Dört parmağı var, parmaklarından biri kısa, üçü daha uzun.)

Ayaklarının rengi nasıl? (Turuncu)

Ayaklarının dokusu nasıl? (Sert, düz)

Ayaklarının hareketi nasıl? (Üç parmağı öne doğru, kısa olan parmağı geride.)

Bu sorular, çocuklara diğer kuş türlerine yönelik de sorulmuş, böylece her kuşun görsel özelliklerini algılamaları sağlanmıştır. Oyunda, çocukların tarif etmekte, cevaplamakta güçlük çektikleri noktalar olduğunda destekleyici ve yönlendirici ilave sorularla onlara yardımcı olunmuştur. Ardından görseller bir kez daha tahtaya yansıtılarak çocukların algılarını pekiştirmeleri sağlanmıştır.

Temel İlke: Çocuğun resmetmekte olduğu ya da tamamladığı resimlerde ne çizdiğini tahmin etmeye ya da kullandığı imgeleri bir şeye benzetmeye yönelik cümleler kullanmak ya da "Bu çizdiğin nedir?" gibi sorularla çocuğun resimlerinin anlaşılabilirliğini ortaya koyan güven sarsıcı ve başarısızlık duygusu yaratan yaklaşımlar yerine "Resmini bana anlatır mısın?" şeklindeki özgürlük alanı yaratan yaklaşımlarla öz güven duygusu pekiştirilmelidir. Aksi hâlde örneğin flamingo resmi yapmaya çalışan çocuk, öğretmeni leyleğe benzettiği için "Evet, leylek çizdim." yanıtını veren, benzetemediği duygusuna kapıldığı her noktada beklentiyi karşılayamadığı için sanatsal çalışmalardan vazgeçen çocuk profilleri yaygın şekilde karşımıza çıkmaya devam edecektir. Çocuğun yaptığı resmin kendine ait gözlemlerini, duygularını ve düşüncelerini yansıtan biricik ve emsalsiz ürünler olduğunu bilmesinin sağlanması, eğitimcilerin en temel görevidir.

Yöntem

Bu bölümde; araştırmanın modeli, çalışma grubu, evren ve örnekleme, deneysel işlem süreci, veri toplama araçları ve veri analizine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Araştırmanın Modeli

Araştırmada, deneysel desenlerden yarı deneysel desenin bir türü olan “tek gruplu ön test-son test deneysel desen modeli” kullanılmıştır. Bu modelde bir gruba bağımsız değişken uygulanır ve uygulama öncesi ve sonrası ölçme yapılır. Modelde grubun ölçme araçlarından aldıkları ön ve son test puanlarının aritmetik ortalaması arasında anlamlı farklılık varsa uygulamanın etkili olduğu kabul edilir (Balci, 2022; Karasar, 2008’den aktaran, Uyangör ve Dikkartın, 2009). Araştırmada, resim çalışmaları yaptırıldığı için “ön test”, “son test” yerine, “ön uygulama”, “son uygulama” ifadeleri kullanılmıştır.

Araştırma, iki haftalık bir sürede gerçekleştirilmiştir. Her bir hafta uygulanan etkinlik süresi 40 dakika, toplam çalışma süresi (2x40) 80 dakikadır.

1. Hafta

İlk derste, çocuklardan “Kuşlar ve Ben” konulu resim yapmaları istenmiştir. Çocukların resim kâğıtlarına keçe uçlu kalem ve mum boya kullanarak ön uygulama resim çalışmalarını gerçekleştirmeleri sağlanmıştır.

2. Hafta

2. hafta “Nesi Var, Nasıl?” Görsel Algı Eğitimi Yöntemi uygulanmış, ardından çocuklardan diledikleri hayvanların taklit yürüyüşlerini devinimli olarak gerçekleştirmeleri istenmiştir. Verilen eğitim bu şekilde tamamlandıktan sonra kalan 20 dakikada çocuklar çalışma masalarına yönlendirilmiştir. Çocuklardan bir kez daha “Kuşlar ve Ben” konulu resim yapmaları istenmiştir.

Tablo 1. Tek Grup Ön Uygulama-Son Uygulama Desen

Grup	Ön Uygulama	İşlem	Son Uygulama
G	O1	X	O2

Ön uygulamada çocukların belirlenen temayı nasıl resmettiklerini belirlemeye yönelik “Kuşlar ve Ben” konulu resimler yaptırılmış, ön resim yeterlilikleri ölçülmüştür (O1). Çocukların görsel algılarını geliştirmeye yönelik “Nesi Var, Nasıl?” Görsel Algı Eğitimi Yöntemiyle deneysel müdahalede bulunulmuştur (X). Ardından öğrencilere belirlenen tema yeniden verilerek son uygulama çalışması yaptırılmıştır (O2). Ön uygulama – son uygulama resimleri arasındaki anlamlılık düzeyi ölçülmüştür.

Evren ve Örneklem

Araştırma, 2022-2023 güz ve bahar döneminde Ankara ili ODTÜ Yuva ve Anaokulu’nda öğrenim gören 5-6 yaş düzeyi okul öncesi çocuklara uygulanmıştır. Araştırmanın örnekleme Ankara

ilinde bulunan bir devlet anaokulu, evreni Ankara Çankaya bölgesi anaokullarıdır. Araştırma, 51 çocuk ve “Kuşlar ve Ben” konusyla sınırlandırılmıştır.

Veri Toplama Tekniği

Nicel verilerin toplanması için ikinci yazar tarafından üretilmiş “Nesi Var, Nasıl?” Görsel Algı Eğitimi Yöntemi’ne uygun olarak hazırlanan ve üç alan uzmanı tarafından onaylanan dereceli puanlama anahtarı kullanılmıştır. Uzmanlar, çocuk resimlerini görsel algının ölçümüne yönelik “biçim”, “renk”, “doku”, “hareket” ve “çalışmanın tamamlanması” kriterleri açısından puanlamıştır. Çalışmalara 1 ile 5 arasında puanlar verilmiştir.

Dereceli Puanlama Anahtarından Elde Edilen Ölçümlerin Güvenirliği

Araştırmada yer alan üç görsel sanatlar uzmanı, her bir çocuğa ait resimleri; biçim, renk, doku, hareket ifadesi ve çalışmanın tamamlanması boyutları üzerinden ayrı ayrı puanlamıştır. Uzmanlar, her bir özellik için en düşük 1, en yüksek 5 puanını vermiştir. Uzmanlar arasındaki uyumun değerlendirilmesinde uzman sayısının ikiden fazla olması nedeniyle sınıf içi korelasyon katsayısından (Intraclass correlation coefficient, ICC, Shrout ve Fleiss, 1979) yararlanılmıştır. Bu katsayıya ilişkin yorumda bulunmak üzere aşağıdaki kriterler göz önüne alınmıştır (Koo ve Li, 2016):

- 0,50’den az ise düşük düzeyde güvenilirlik,
- 0,5 ile 0,75 arasında ise orta düzeyde güvenilirlik,
- 0,75 ve 0,9 arasında ise iyi düzeyde güvenilirlik,
- 0,9’den yüksek ise mükemmel düzeyde güvenilirlik.

Aşağıdaki Tablo 2’de, kuş figürleri için biçim, renk, doku, hareket ifadesi ve çalışmanın tamamlanması kriterlerine ait uzmanların vermiş oldukları puanların güvenilirlik sonuçları hem ön uygulama hem de son uygulama düzeylerinde incelenerek raporlanmıştır.

Tablo 2. Sınıf İçi Korelasyon Katsayıları ve Güven Aralıkları

	<i>Sınıf içi korelasyon katsayısı (ICC)</i>	<i>%95 GA Alt sınır</i>	<i>%95 GA Üst sınır</i>
Ö.U_ biçim	.979	.967	.988
S.U_ biçim	.958	.894	.980
Ö.U_ renk	.976	.962	.986
S.U_ renk	.969	.950	.982
Ö.U_ doku	.951	.919	.971
S.U_ doku	.965	.940	.979
Ö.U_ hareket	.972	.954	.983
S.U_ hareket	.956	.899	.978
Ö.U_ Ç.T	.972	.955	.983
S.U_ Ç.T	.949	.915	.970

Ö.U: Ön Uygulama, S.U: Son Uygulama, Ç.T: Çalışmanın tamamlanması

Tablo 2'ye göre, araştırmada yer alan uzmanlar arasındaki güvenilirliği incelemek üzere ortalama puanlara ($k=3$) dayalı olarak mutlak (absolute) uyumun dikkate alındığı sınıf içi korelasyon katsayısı ve bu katsayıya ait güven aralıkları hesaplanmıştır. Elde edilen bulgulara göre, tüm ön uygulama ve son uygulama puanlamalarının ve tüm değişkenlerin mükemmel düzeyde güvenilirliğe sahip olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre, her bir değişken için elde edilen uzmanlar arası güvenilirliğin mükemmel düzeyde olduğunu söylemek mümkündür.

Verilerin Analizi

Verilerin analizine başlamadan önce, çalışmada yer alan değişkenlerin dağılımları incelenmiş ve bu değişkenlere ait verilerin normal dağılım sergileyip sergilemediğini incelemek üzere Kolmogorov-Smirnov ile Shapiro-Wilk testi sonuçlarına bakılmıştır. Normallik varsayımını test etmek üzere yapılan Kolmogorov-Smirnov ile Shapiro-Wilk testi sonuçlarının istatistiksel olarak anlamlı olduğu ($p<0,05$) ve dolayısıyla da verilerin normal dağılmadığı tespit edilmiştir. Verilerin dağılımının normal olmadığı göz önüne alınarak analiz yöntemi olarak parametrik olmayan yöntemlerin kullanılmasına karar verilmiştir. Araştırmada, herhangi bir kayıp veriye rastlanmamıştır.

Bulgular ve Yorumlar

Araştırmada Yer Alan Değişkenlere Ait Ortalama ve Standart Sapma İstatistikleri

Tablo 3. "Kuşlar ve Ben" Konulu Ön Uygulama – Son Uygulama Resim Çalışmalarına Ait Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmalar

Değişkenler	N	Ön Uygulama		Son Uygulama	
		Ortalama	Standart Sapma	Ortalama	Standart Sapma
biçim	51	1,882	1,259	3,705	1,251
renk	51	1,509	1,046	3,254	1,298
doku	51	1,235	0,814	2,248	1,402
hareket	51	1,921	1,206	3,313	1,378
Ç.T	51	3,045	1,271	3,849	0,943

Ç.T: Çalışmanın tamamlanması

Tablo 3'te, uzmanların **biçim, renk, doku, hareket ve çalışmanın tamamlanması** özelliklerine verdikleri puan ortalamalarının hem ön uygulamadaki hem de son uygulamadaki aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları yer almaktadır. Tablo 3'e göre, yapılan resimlerde son uygulama puanlarına ait ortalamaların ön uygulama puanlarına göre yüksek olduğu görülmektedir.

Ön Uygulama-Son Uygulama Çalışmaları Arasında Biçimsel Açından Anlamlı Bir Fark Olup Olmadığına Yönelik Bulgular

Çocukların resimlerinde biçim özelliğine ait, uzmanlar tarafından yapılan puan ortalamalarının ön uygulama-son uygulama puanları arasında istatistiksel olarak farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek üzere Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi yapılmıştır. İlgili teste ait sonuçlar Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Biçim Özelliğine Ait Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

	<i>Sıralar</i>	<i>N</i>	<i>Ortalama Sıra</i>	<i>Sıralar Toplamı</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
biçim – son uyg.	Negatif Sıralar	44	24,44	1075,50		
biçim – ön uyg.	Pozitif Sıralar	2	2,75	5,50	-5,857	.000
	Eşit	5				

Tablo 4 incelendiğinde çocukların resimlerinde biçim özelliğine ait son uygulama puanlarının ön uygulama puanlarından daha yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu ($z=-5,857$; $p<0,05$) sonucu elde edilmiştir.

Bu durum çocukların resimleriyle de desteklendiğinde son uygulama lehine anlamlı bir fark ortaya çıkmış ve çocuklar biçim kriteri açısından gelişme ortaya koymuştur. Bu durum, uygulanan “Nesi Var, Nasıl?” Görsel Algı Eğitimi Yöntemi’nin çocukların kuş figürlerinin biçimsel özelliklerini görsel olarak algılamalarında ve ifade etmelerinde etkili olduğunu ortaya koymaktadır.

Ön Uygulama-Son Uygulama Çalışmaları Arasında Renk Açısından Anlamlı Bir Fark Olup Olmadığına Yönelik Bulgular

Tablo 5. Renk Özelliğine Ait Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

	<i>Sıralar</i>	<i>N</i>	<i>Ortalama Sıra</i>	<i>Sıralar Toplamı</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
renk – son uyg.	Negatif Sıralar	44	24,43	1075,00		
renk – ön uyg.	Pozitif Sıralar	2	3,00	6,00	-5,849	.000
	Eşit	5				

Tablo 5 incelendiğinde çocukların yaptıkları resimlerde renk özelliğine ait son uygulama puanlarının ön uygulama puanlarından daha yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu ($z=-5,849$; $p<0,05$) sonucu elde edilmiştir.

Bu durum çocukların resimleriyle de desteklendiğinde “Nesi Var, Nasıl?” Görsel Algı Eğitimi Yöntemi’nin çocukların kuş figürlerine ait renk özelliklerini görsel olarak algılamaları ve ifade etmelerinde etkili olduğunu göstermektedir.

Ön Uygulama-Son Uygulama Çalışmaları Arasında Doku Kriteri Açısından Anlamlı Bir Fark Olup Olmadığına Yönelik Bulgular

Tablo 6. Doku Özelliğine Ait Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

	<i>Sıralar</i>	<i>N</i>	<i>Ortalama Sıra</i>	<i>Sıralar Toplamı</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
doku-son uyg.	Negatif Sıralar	31	21,23	658,00		
doku-ön uyg.	Pozitif Sıralar	6	7,50	45,00	-4,638	.000
	Eşit	14				

Tablo 6 incelendiğinde çocukların yaptıkları resimlerde doku özelliğine ait son uygulama puanlarının ön uygulama puanlarından daha yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu ($z=-4,638$; $p<0,05$) sonucu elde edilmiştir.

Bu durum, çocukların resimleriyle de desteklendiğinde doku özelliğinin ifadesi açısından bir iyileşme olduğunu göstermektedir. Bu bulgular, “Nesi Var, Nasıl?” Görsel Algı Eğitimi Yöntemi’nin çocukların kuş figürlerine ait doku özelliklerini görsel olarak algulamalarında ve ifade etmelerinde etkili olduğunu göstermektedir.

Ön Uygulama-Son Uygulama Çalışmaları Arasında Hareket İfadesi Açısından Anlamlı Bir Fark Olup Olmadığına Yönelik Bulgular

Tablo 7. Hareket Özelliğine Ait Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

	<i>Sıralar</i>	<i>N</i>	<i>Ortalama Sıra</i>	<i>Sıralar Toplamı</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Hareket-son uyg.	Negatif Sıralar	41	23,39	959,00		
Hareket-ön uyg.	Pozitif Sıralar	3	10,33	31,00	-5,424	.000
	Eşit	7				

Tablo 7 incelendiğinde çocukların resimlerinde hareket özelliğine ait son uygulama puanlarının ön uygulama puanlarından daha yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu ($z=-5,424$; $p<0,05$) sonucu elde edilmiştir.

Bu durum çocukların resimleriyle de desteklendiğinde kuşların hareket özelliklerinin ifadesi açısından bir iyileşme olduğunu göstermektedir. Bu bulgular, “Nesi Var, Nasıl?” Görsel Algı Eğitimi Yöntemi’nin, çocukların kuş figürlerinin hareketlerini görsel olarak algulamaları ve ifade etmeleri açısından etkili olduğunu göstermektedir.

Ön Uygulama ve Son Uygulama Çalışmaları Arasında Çalışmanın Tamamlanması Açısından Anlamlı Bir Fark Olup Olmadığına Yönelik Bulgular

Tablo 8. Çalışmanın Tamamlanması Özelliğine Ait Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

	<i>Sıralar</i>	<i>N</i>	<i>Ortalama Sıra</i>	<i>Sıralar Toplamı</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
ÇT – son uyg.	Negatif Sıralar	34	27,88	948,00		
ÇT – ön uyg.	Pozitif Sıralar	13	13,85	180,00	-4,079	.000
	Eşit	4				

Tablo 8 incelendiğinde çalışmanın tamamlanması kriterine ait son uygulama puanlarının ön uygulama puanlarından daha yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu ($z=-4,079$; $p<0,05$) sonucu elde edilmiştir.

Bu durum çocukların resimleriyle de desteklendiğinde “Nesi Var, Nasıl?” Görsel Algı Eğitimi Yöntemi’yle çalışmanın tamamlanması kriteri açısından son uygulama lehine bir iyileşme olduğu görülmektedir. Hem ön uygulama da hem de son uygulamada çocukların çalışmayı tamamlama yoluna gittikleri görülmüştür. Ancak son uygulamada çocukların figürleri daha fazla algılayarak tamamladıkları gözlemlenmiştir.

Tüm öğrencilerin çalışmalarını tek tek ele almak mümkün olmadığı için örnek teşkil etmesi bakımından iki çocuğa ait ön uygulama - son uygulama resim çalışmaları kriterlere dayalı olarak dikkat çeken yönleriyle nitel olarak incelenmiştir.

Şekil 1. Çocuk 1 ön uygulama çalışması

Şekil 2. Çocuk 1 son uygulama çalışması

Çocuk 1'in ön uygulama çalışması karakteristik özelliklerin ifadesi açısından *biçim* kriterine göre incelendiğinde kuş figürlerinin "M" şeklinde yapıldığı görülmektedir. Resimde kuş figürlerine ait hiçbir görsel ayrıntıya rastlanmamaktadır. Şablon kuş figürleri farklı ölçeklerde dizilmiş ve gökyüzünü kaplayan yinelenmiş ezber şemalardan oluşmaktadır. Ancak Çocuk 1'in son uygulama çalışmasında biçimsel açıdan çeşitlilik ve anlatım zenginliği söz konusudur. Kompozisyonda yukarıdan aşağıya doğru uçan kartallar, en altta ise bir leylek figürü bulunmaktadır. Kuşlara dair biçimsel karakteristik özelliklerde leylekte uzun-ince boyun, gaga, bacak ve ayaklar, yuvarlak kafa, küre göz yapısı, uzun kanatlar vb.; kartalda büyük kanatlar, yuvarlak göz ve kafa, keskin ve aşağı doğru sivrilen kısa gaga, pençe yapısı vb. gibi detayların yansıtıldığı görülmektedir. Yani son uygulama çalışması ile çocuğun imgesel birikimine birden fazla kuş figürü eklediği görülmektedir.

Aynı çocuğun ön uygulama çalışmaları karakteristik özelliklerin ifadesi açısından *renk* kriterine göre incelendiğinde gri renkteki kuşların birbiri ardına sıralandığı görülmektedir. Son uygulama çalışması ise leylekte ağırlıklı olarak beyaz renk olmak üzere kuyruk ve kanat uçları siyah; kartaldaysa siyah kanat ve gövde, kafa ve kuyruk kısmındaki beyaz tüylerle uyumun yakalanmasında çocuğun genel olarak karakteristik özelliklere bağlı kaldığını göstermektedir. Kartalın gagasında turuncu ve pençe kısmında siyah; leylekte gaga kısmı beyaz, bacak ve ayak kısmında yine siyah kullanan çocuk, yorumlama yapmayı tercih etmiştir. Leyleğin tüylerini oluşturan beyaz alanlar kâğıdın rengi kullanılarak siyah alan ise boyanarak verilmiştir.

Çocuk 1'in ön uygulama çalışması karakteristik özelliklerin ifadesi açısından *doku* kriterine göre incelendiğinde kuşların dokusuna dair herhangi bir ifade biçimi gözlenmemiştir. Ancak son uygulama uygulamalarında figürlerin kanatlarının ön, arka ve kuyruk kısımlarında bulunan, ayrıca vücudun diğer bölgelerini kaplayan tüyler, gaga, pençe ve göz gibi dokular, başarılı bir şekilde çizilmiştir.

Aynı çocuğun çalışması karakteristik özelliklerin ifadesi açısından *hareket ifadesi* kriterine göre incelendiğinde ön uygulamada simetrik şablon hareket ifadesi söz konusudur. Çocuk 1'in son uygulama çalışmasında, kompozisyonda kuşların diyagonal dizilimi, figürlerin asimetrik ve farklı hareket ifadeleri dikkat çeker. Yukarıdaki kartal ile altta yer alan leylek figürünün havada süzülme hareketleri, ortadaki

kartal figürünün kanat çırpması, bir diğer kuş figürünün ise çocuğun koluna konmuş ve kafasını çevirerek çocuğa bakıyor vaziyette olması, hareketlerin başarılı bir şekilde ifade edildiğini ortaya koyar.

Çocuk 1'in çalışmanın tamamlanması kriterine göre ön uygulama ve son uygulama resimleri incelendiğinde ön uygulama çalışmasında "M" harfinden ezber kuş şemalarını tekrarlayarak resmi tamamlamaya çalıştığı görülürken son uygulamada çalışmayı algılanmış figürlerle tamamladığı görülmektedir. Yine son uygulamada, kuş çeşidinin fazlalığı detaylarla verildiği için çocuğun çalışmayı coşkuyla, keyifle tamamladığı fark edilebilmektedir.

Şekil 3. Çocuk 2 ön uygulama çalışması

Şekil 4. Çocuk 2 son uygulama çalışması

Çocuk 2'nin ön uygulama çalışması karakteristik özelliklerin ifadesi açısından *biçim* kriterine göre incelendiğinde gökyüzünde tikel değil, herhangi bir kuş türüne yönelik olmayan tümel bir yaklaşımla kuş figürünü temsil eden "M" şeklindeki şablonların sıralandığı görülmektedir. Resimde, kuşları temsil eden yinelenmiş şablonların bulutlarla birlikte gökyüzünü kapladığı görülmektedir. Ancak Çocuk 2'nin son uygulama çalışmasında bir kuş türünü tikel olarak ele aldığı ve kartal figürünü resimlediği görülmektedir. Çalışmada, kartala ait karakteristik özelliklerin biçimsel anlamda verilmeye çalışıldığı dikkati çeker. Büyük ve heybetli kanatlar, pençeler, yuvarlak karın, gaga ve kafa özelliklerini yansıtmaya gayreti görülmektedir. Bu aşamada çocuğun kartalı çizerken ayrıntılı bir anlatım ortaya koyduğu dikkat çekmektedir. Kısacası, çocuğun son uygulamayla birlikte görsel algı gelişimine dair gözle görülür bir fark ortaya çıkmıştır.

Aynı öğrencinin ön uygulama çalışması kuşlar açısından renk kriterine göre incelendiğinde siyah renk şemalarının tekrarlandığı görülmektedir. Son uygulamada ise kartalı oluşturan siyah ya da gri kanat ve gövde, siyah bacak, sarı gaga ve pençe, kafanın beyazlığı çocuk tarafından karakteristik özelliklere bağlı kalınarak çizilmiştir. Bu durum çocuğun kartalın renk özelliklerini görsel olarak algıladığı ve ifadelendirirken bu özelliklere bağlı kaldığını göstermekte, renk kullanımı açısından son uygulamadaki çalışmanın başarılı olduğunu ortaya koymaktadır.

Çocuk 2'nin ön uygulama çalışması kuşlar açısından *doku* kriterine göre incelendiğinde herhangi bir dokusal ifadeye rastlanmamıştır. Ancak son uygulamada, çocuğun özellikle gözdeki parlaklığı, kafa ve kanat kısmındaysa kartalın tüylerini verme eğiliminde bulunduğu görülmektedir.

Aynı çocuğun çalışması kuşlar açısından *hareket ifadesi* kriterine göre incelendiğinde ön uygulamada kuş imgelerinin aynı şematik ve simetrik hareketlere sahip olduğu görülmektedir. Çocuk 2'nin son uygulama çalışmasında ise kartalın diyagonal bir hareketle kanatlarını iki yana açarak sanki uçmak üzere olduğu hissini başarıyla verdiği dikkati çeker.

Çocuk 2'nin *çalışmanın tamamlanması* kriterine göre ön uygulamada kuş figürlerini ve özelliklerini tanınamasından ve bu sebeple görsel olarak nasıl ifade edeceğini bilememesinden dolayı "M" şeklinde kuş şeması tekrarları, aile bireyleri (soldan sağa anneanne, anne, baba ve kendisi), renkli şeker ve çiçekler çizerek çalışmayı tamamladığı görülmüştür. Son uygulamada ise çalışmanın görsel özellikleri algılanmış bir kartal figürüyle tamamlandığı görülmektedir. Kartalı kompozisyonun merkezine alarak büyük ve detaylı çizmesi, görsel algılamının gerçekleşmesiyle birlikte çocuktaki cesaretin artmış olduğu şeklinde yorumlanabilir. Arka planın açık mavi olması hem çalışmanın tamamlanması açısından hem de kartalın gökyüzünde uçma hareketinin vurgulanması açısından etkili bir görüntü oluşturmuştur.

Özetle araştırmanın genel bulgularına bakıldığında 51 öğrencinin resimleri uzmanlar tarafından beş kriter gere değerlendirilmiştir. Buna göre "Kuşlar ve Ben" konulu resim çalışmasında, son uygulama lehine anlamlı farklar ortaya çıkmış olup başarının son uygulamada arttığı görülmüştür. Ön uygulama ve son uygulama arasındaki farkın en yüksek çıktığı kriterler sırasıyla biçim, renk, hareket ve dokudur. En düşük fark ise çalışmanın tamamlanması kriterinde görülmüştür. Çocukların resimlerini tamamlamadan bırakmalarının en önemli nedeninin resim yapmayı çok sevmeleri, korkusuz ve cesur bir şekilde çizmeleri olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Sonuç ve Tartışma

Sanat eğitimi uygulamalarında, görsel algının geliştirilmesine yönelik bir yöntem önerisi olarak "Nesi Var, Nasıl?" Görsel Algı Eğitimi Yöntemi'nin görsel sanat çalışmalarına etkisinin araştırıldığı bu çalışma sonucunda, uygulanan yöntemin başarılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Uygulanan yöntemin okul öncesi çocukların "Kuşlar ve Ben" konulu resim çalışmalarında sırasıyla kuşların biçim, renk, hareket, doku ve çalışmanın tamamlanması kriterlerinde önemli gelişme sağlanmasıyla başarılı olduğu, klişe, şablon unsurların kullanımında önemli ölçüde düşüş ortaya çıktığı görülmüştür. Buna göre;

Biçim kriteri açısından kuş figürleri odaklı bakıldığında ön uygulamada çocukların kuş imgelerini elinin kalıbını alarak "M" harfinden ya da çeşitli platformlarda izledikleri göster-yap şeklindeki şablonları kullanarak çizdikleri görülmektedir. Dolayısıyla ön uygulamalarda klişe/şablon, ezberlenmiş kuş biçimleri ağırlıkta iken ya da bir türe ait tikel bir örnekten ziyade, genel bir kuş imgesini temsil eden figür kullanımları söz konusu iken araştırma kapsamında verilen "Nesi Var, Nasıl?" Görsel Algı Eğitimi'nin ardından gerçekleştirdikleri son uygulamada, çocukların hem çok sayıda kuş türü öğrendiklerini hem de kuş türlerine ait gövde, boyun, bacaklar, kanatlar, kafa yapısı, pençe, gaga ve

benzerinin morfolojik özelliklerini özgün anlatımlarıyla çalışmalarına yansıtmuş oldukları görülmektedir. Bu durum, çalışma grubunda kuşların biçimsel özellikleri bakımından görsel algının gerçekleştiği dolayısıyla verilen eğitimin başarılı olduğu sonucunu ortaya koymaktadır.

Renk kriteri açısından genel olarak bakıldığında verilen eğitim sonrası renk çeşitliliği, değerleri, renk uyumunda artış gibi özellikler dikkati çekmektedir. Bu kriter, kuş figürleri odaklı bakıldığında ise ön uygulamada kuşların renklendirilmesinin de şablon ve ezber bir yaklaşımla yapıldığı (örneğin M şeklinde kuşların siyah renkli çizgilerle ifade edilmesi), görsel algılama gerçekleştikten sonra ise kuşların morfolojik renk özelliklerine bağlı renklendirmelerin gerçekleştiği dikkati çekmektedir. Ancak hemen ifade edilmelidir ki burada amaç, çocukları figürlerin gerçek renklerini kullanmaya yönlendirmek değil her yönüyle görsel algının gerçekleşmesini sağlamaktır. Çocuklara, resimlerken gerçek renklere bağlı kalmaları yönünde hiçbir yönlendirme yapılmamış, resimlerini özgün ve özgür bir şekilde ortaya koymuşlardır. Özetle leylek, kartal, tavus kuşu ve pelikan gibi figürlerde ağırlıklı morfolojik özelliklere göre tercih edilen renkler, çocukların görsel algı açısından gelişim sağladığını, bu durumun da renk kullanımına zenginlik ve anlatım gücü kattığını göstermektedir. Buna karşın bazı çocukların biçim ve hareket bakımından karakteristik özelliklere bağlı resimleme yaparken renk ifadesinde gerçeğinden bağımsız bir renklendirmeye gittikleri, özgürce yorumladıkları dikkati çekmektedir.

Doku kriteri açısından kuş figürleri odaklı bakıldığında verilen görsel algı eğitiminin başarılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ön uygulamada çocukların resimlerinde kuşların dokusal özelliklerine dair ifadeler, neredeyse yok denecek düzeydedir. Ancak son uygulama çalışmalarında, kuş figürlerinin doku özelliklerinin niteliksel olarak daha iyi algılandığı ve bu yüzden kuşların dokularını oluşturan yumuşak, tüylü, sert, pürüzlü gibi niteliklerin daha etkili bir şekilde ifade edildiği görülmektedir. Özellikle kanatların ön, arka ve kuyruk kısımlarındaki tüyler ile diğer vücut bölgelerinde bulunan yapılar, ön uygulama göre daha etkili bir şekilde yansıtılmıştır. Doku kriterinde biçim, renk, hareket kriterlerine göre ön uygulama ve son uygulama arasındaki farkın daha düşük çıkma sebebi, çocuklara sunulan slaytlardaki kuş figürü fotoğraflarında dokuların yeterince detaylandırılmaması, yani yeterli düzeyde yakınlaştırma yapılmaması şeklinde yorumlanabilir.

Hareket ifadesi kriterine kuş figürleri odaklı bakıldığında verilen eğitimin başarılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çocukların ön uygulama resimlerinde daha çok statik duruşları tercih ettiği ve eklem hareketlerine yönelik ifadelerin az sayıda kullanıldığı görülmektedir. Uygulanan görsel algı eğitimiyle birlikte çocuklar hem kuşların hareketlerini hem de yaşam alanlarını görüp algılama fırsatı buldukları için resimlerinde daha hikayeci ve betimsel bir anlatım yoluna gitmiştir. Bu durumun kafalarında farklı imge çağrışımları yarattığı görülmektedir. Bu yüzden son uygulamada leyleğin yavrularına yemek götürürken kanat çırpması, kartalın havalanmak üzere olması, tavus kuşunun kanatlarını açması ya da dokularındaki spiral hareketleri, pelikanın kesesiyle balıkları yakalaması vb.

gibi etkileyici ve hareket barındıran detaylar, çocukların resmin içindeki canlılığı ve dinamizmi göstermesine zemin hazırlamıştır. Bu durum, çocukların kurdukları kompozisyonlarda anlatım güçlerini, estetik algılarını, duygu ve fikir aktarımını büyük ölçüde artırmalarını sağlamaktadır.

Çalışmanın tamamlanması kriteri açısından bakıldığında verilen eğitimin başarılı olduğu sonucuna ulaşılmış ancak diğer kriterlere oranla en düşük fark bu kriterde ortaya çıkmıştır. Çünkü çocuklar bu kriter açısından ön uygulamada diğer kriterlere oranla daha yüksek puan almışlardır. Çocukların resim yapmayı çok sevmeleri, hızlı, korkusuz ve cesur bir şekilde çizmeleri onları çalışmalarını tamamlamaya yöneltir. Ancak yine de son uygulamada daha başarılı olmuşlardır. Görsel algılamanın gerçekleşmesiyle birlikte bunları resimlerinde ifade edebilmeleri onların bir taraftan daha istekli, daha öz güvenli ve cesurca resimler yapmalarını sağlarken aynı zamanda çalışmalarında imge zenginliğini artıran olumlu bir faktör olarak göze çarpmaktadır. Uygulanan yöntemin çocuğun zihinsel dikkat, biçimleri algılama ve algıladıklarını yaratıcı yetilerini kullanarak kendi özgün yorumlarıyla ifade edebilme özelliklerini de geliştirdiğini ortaya koymaktadır.

Güzel sanatlar eğitiminde görsel algıyı geliştirmeye yönelik bir araştırma olan Güvenilir ve Yılmaz'ın (2018) "Görsel Sanatlar Eğitiminde Bellek Eğitimi Yönteminin Öğrencilerin Stereotip Bitki Çizimlerine Etkisi" konulu, renk kullanımı ve hareket ifadesi kriterlerinin bu araştırmayla ortak olduğu, örneklemi 7. Sınıf düzeyinde 33 kişiden oluşan çalışmada, hareket ifadesinde anlamlı olmamakla birlikte son uygulama lehine, renk ifadesinde ise yine anlamlı olmamakla birlikte ön uygulama lehine fark ortaya çıktığı görülmüştür. "Nesi Var, Nasıl?" Görsel Algı Eğitimi Yöntemi'nde ise hem renk hem de hareket ifadesi kriterlerinde son uygulama lehine anlamlı fark ortaya çıkmıştır. Güvenilir ve Yılmaz tarafından gerçekleştirilen söz konusu araştırma ile bu araştırmanın yaş gruplarının farklı düzeyde olması nedeniyle karşılaştırmalı olarak kesin bir değerlendirme yapılmasına olanak tanımamakla birlikte, hareket ifadesi kriteri açısından bu araştırmanın sonuçlarını desteklemektedir. Ancak söz konusu araştırmada hareket kriterinde düşük düzeyde, bu araştırmada ise anlamlı düzeyde çıkan fark, çiçek formlarındaki hareket etkisinin kuş figürlerindeki kadar etkin olmamasına da bağlanabilir.

Güvenilir ve Yılmaz (2018) tarafından gerçekleştirilen araştırmada "biçim" kriteri kullanılmadığı, ancak bellek eğitiminin biçimde zenginliği ve çeşitliliği hedeflemiş olması nedeniyle bu kriterin yerine geçecek olan "bitki çeşitliliği" ve algının gerçekleşmesiyle biçimlere özgü ayrıntıların da ifade edilebilmesinin hedeflenmesi nedeniyle "ayrıntılara yer verme" kriterlerinin ele alındığı görülmektedir. Araştırma sonucunda, ezberlenmiş çiçek biçimlerinin son uygulamada yerini görsel algının kişisel anlatımına dayalı bitki biçimlerine bıraktığı, bitki çeşitliliğinin önemli ölçüde arttığı ve bitkilere özgü ayrıntıların ifade edilmeye başlandığı sonucuna ulaşılmış ve her iki kriter açısından son uygulama lehine anlamlı fark elde edilmiştir. Söz konusu araştırmadaki bu sonuç, bu araştırmadaki son uygulama lehine anlamlı çıkan "biçim" kriteri sonuçlarını desteklemektedir.

Gerek Güvenilir ve Yılmaz (2018) tarafından gerçekleştirilen söz konusu araştırma, gerekse bu araştırma sonucunda, öğrencilerin çalışmalarında klişe/şablon unsurların, ezberlenmiş biçimlerin önemli ölçüde azalmış olması açısından bakıldığında her iki yöntemin de görsel algının gelişimine etkisi bakımından başarılı olduğunu ortaya koymaktadır.

Bu araştırmada kullanılan tüm kriterlerdeki başarıdan elde edilen en önemli sonuç, “Nesi Var, Nasıl?” Görsel Algı Eğitimi sonrası klişe/şablon ve ezber biçimlerin kullanımının önemli ölçüde azaltmış olması, çocukların algıladıklarından yola çıkarak özgün anlatımlara, kendi özgün ifadelerine yönelmiş olmalarıdır. Ön uygulama çalışmalarında çocukların farklı kuş türlerine ait biçim, renk ve hareket gibi morfolojik özelliklerine hâkim olmadıkları, ayırt edici karakteristik özelliklerini bilmedikleri, kuşların özelliklerine yönelik daha önce görsel olarak algılama gerçekleşmediği için kuş resimleri yapamadıkları, bu nedenle de “kuş” olarak bildikleri ezber şablonları kullandıkları anlaşılmıştır. Görsel algının gerçekleşmesinin ardından yaptıkları son uygulamada ise kuşlara ait algıladıkları özellikleri kendi özgün yorumlarıyla resimleyebildikleri ve böylece ezber, şablon unsurların kullanımına ihtiyaç duymadıkları ortaya çıkmıştır.

Öneriler

Görsel sanatlar eğitimindeki en önemli sorunlardan birinin klişe/şablon unsurların kullanımı olduğu düşünüldüğünde ve araştırma sonuçlarına göre “Nesi Var, Nasıl?” Görsel Algı Eğitimi Yöntemi’nin şablon ve ezber biçimleri kırdığı dikkate alındığında bu yöntemin öğretmenler tarafından sıklıkla kullanılması önerilmektedir.

Bu araştırmada öğrencilerin en sık kullandıkları şablon biçimlerden “kuşlar” konusu ele alınmıştır. Bu yöntem, diğer şablon unsurların kırılması ve öğrencilerin özgün anlatım biçimlerine kavuşması için örneğin “üçgen çatılı evler” şablonunu kırmak için “evler” konusu ele alınarak “top şeklinde ağaç şablonlarını kırmak için “ağaçlar” konusu ele alınarak şablon çiçek biçimlerini kırmak için “çiçekler” konusu ele alınarak uygulanabilir.

Bu yöntem yalnızca şablon, ezber biçimleri kırmak için değil aynı zamanda öğrencilerin yeterince algılayamadıkları için belleklerinde yer almayan bu sebeple de ifade etmekte güçlük çektikleri, resimlemekten kaçındıkları tüm nesne ve figürler için kullanılabilir.

“Nesi Var, Nasıl?” Görsel Algı Eğitimi, yalnızca okul öncesi öğrencilerine değil, eğitimin her kademesindeki tüm öğrencilere yönelik uygulanabilir ve her kademeye yönelik araştırmalar gerçekleştirilebilir.

Bu yöntemde amaç, her yönüyle görsel algının gerçekleşmesini sağlamaktır. Çocuklara algıladıkları obje ve figürleri resimlerken gerçek biçimlerine, gerçek renklerine kısacası gerçek özelliklerine bağlı kalmaları yönünde hiçbir yönlendirme yapılmamalı, resimlerini özgün ve özgür bir şekilde ortaya koymaları sağlanmalıdır. Öğrenciye asla “Gerçeğe benzeyen resim iyi resimdir.” mesajı

verilmemeli, ortaya çıkan resimler benzetme odaklı değerlendirilmemelidir. Ancak bu şekilde kişisel özgün yorumlar ortaya çıkabilir.

Bu yöntem, öğrencilerin görsel olarak algılaması istenen tüm varlıklar için kullanılabilir. Özellikle şablon resimlere dönüşmüş şemaları kırmak, canlı-cansız tüm varlıkların ayrıntılarının ve özelliklerinin farkına varmalarını sağlamak için sıklıkla yararlanılabilir. Örneğin; top şeklinde ağaç şemalarını kırmak için ağaç çeşitleriyle, üçgen çatılı ev şemalarını kırmak için çeşitli bina formlarıyla, yuvarlakların bir araya gelmesinden ya da spirallerden oluşan çiçek şemalarını kırmak için çiçek çeşitleriyle, badem şeklindeki balık şemalarını kırmak için balık çeşitleriyle kısacası her varlık üzerinden gerçekleştirilebilir. Bu yöntem, sadece bir türün çeşitleriyle değil, çocuğun algılamakta güçlük çektiği tek bir form ile ilgili de kullanılabilir.

Kaynakça

- Atalayer, F. (1994). *Görsel sanatlarda estetik etkileşim*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Balcı, A. (2022). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler*. Ankara: Pegem Akademi.
- Buyurgan, S. & Buyurgan, U. (2007). *Sanat eğitimi ve öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Güvenilir, T. & Yılmaz, M. (2018). Görsel sanatlar eğitiminde bellek eğitimi yönteminin öğrencilerin stereotip bitki çizimlerine etkisi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44, 28-46. <https://doi.org/10.9779/PUJE.2018.204>
- Keskinok, K. (1964). *Biçimleme görsel algının gelişim sorunları ve Bedri Baykam*. Ankara: Güzel Sanatlar.
- Koo, T. K. & Li, M. Y. (2016). A guideline of selecting and reporting intraclass correlation coefficients for reliability research. *Journal of Chiropractic Medicine*, 15(2), 155-163. <https://doi.org/10.1016/j.jcm.2016.02.012>
- Orhan, R. (2017). Alışkanlık. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 301-315.
- Özsoy, V. & Alakuş, A. O. (2009). *Görsel sanatlar eğitiminde özel öğretim yöntemleri (Resim-iş eğitimi)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Pakpahan, F. H. & Saragih, M. (2022). Theory of cognitive development by Jean Piaget. *Journal of Applied Linguistics (JoAL)*, 2(2), 55-60. <https://doi.org/0.52622/joal.v2i2.79>
- San, İ. (1979). *Sanatsal yaratma, çocukta yaratıcılık* (2. b.). Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- San, İ. (2008). *Sanat ve eğitim yaratıcılık temel sanat kurumları sanat eleştisi yaklaşımları*. Ankara: Ütopya.
- Schneck, C. M. (2010). *Visual perception: Occupational therapy for children* (6. b.). Missouri: Mosby.
- Shrout, P. E. & Fleiss, J. L. (1979). Intraclass correlations: Uses in assessing rater reliability. *Psychological Bulletin*, 86(2), 420-428. <https://doi.org/10.1037//0033-2909.86.2.420>

- Slater, A., Riddell, P., Quinn, P. C., Pascalis, O., Lee, K., & Kelly, D. J. (2010). Visual perception. J. G. Bremner, & T. D. Wachs (Ed.), *The Wiley-Blackwell handbook of infant development* içinde (s. 40-41). Hoboken, NJ: Wiley Blackwell.
- Sözen, M. & Tanyeli, U. (2003). *Sanat kavram ve terimleri sözlüğü*. İstanbul: Remzi.
- TDK. (2023). *Taklit*. <https://sozluk.gov.tr/?kelime=taklit> sayfasından erişilmiştir.
- Uyangör, S. M. & Dikkartın, F. T. (2009). 4MAT Öğretim Modelinin öğrencilerin erişileri ve öğrenme stillerine etkisi. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (EFMED)*, 3(2), 178-194.
- Yılmaz, M. (2010). Sanat eğitiminde kopya ve taklit. K. Artut (Ed.), *Güzel sanatlar eğitiminde özel öğretim yöntemleri* içinde (s. 222-250). Ankara: Anı.
- Yılmaz, M. (2015). Toplumun sanat kültürünün biçimlenmesinde taklit, kopya ve şablon çalışmalarla yetişen nesillerin etkisi. *Akdeniz Sanat Dergisi*, 8(15), 104-112.

Extended Summary

Visual perception education should focus on developing skills and enhancing creativity from an early age. A proper education supports preschool children's ability to process visual information and their cognitive development, allowing them to explore patterns, textures, forms and colours.

The aim of this study is to reveal the effect of the 'What's it got, How?' Visual Perception Training Method on visual art works as a method suggestion for the development of visual perception in art education practices.

The 'What's it got, How?' Visual Perception Training Method developed by the second author aims to draw children's attention to features such as form, colour, texture and movement, and make them distinguish the differences and similarities between concepts. With this method, children's visual perception is developed and they are encouraged to make original drawings based on their own interpretations. After the training, children will be able to present the same objects in different forms with original expressions.

In line with this aim, the following sub-goals were determined. Accordingly, it was tried to explore whether there was a significant difference between the pre-application and post-application studies

1. In the expression of the characteristic features of the figures in the painting activity on 'Birds and Me' in terms of

- 1.1. Form,
- 1.2. Colour,
- 1.3. Texture,

1.4. Movement,

1.5. Completion of the Study

A one-group pretest-posttest controlled quasi-experimental design was used in the study. Children's drawings were used as the data collection tool and data were collected with a grading key. The pictures were scored by three field experts based on the above criteria. The study was limited to 51 preschool children and the subject of 'birds'.

The research was conducted over a two-week period. The activity duration of each week was 40 minutes, and the total study duration (2x40) was 80 minutes. In the 1st week, children were asked to draw a picture on 'Birds and Me'. In the 2nd week, the 'What's it got, How?' Visual Perception Training Method was applied.

'What's it got, How?' Visual Perception Education Method

Firstly, six different bird species were selected and their photographs were taken from different angles and in different positions. These birds were stork, eagle, peacock, penguin, pelican and owl. They were projected on the board and the 'What's it got, How?' Visual Perception Training Method was applied separately for each bird.

For a clear understanding of the method, an explanation was made through an example, and the questions asked by the teacher and the answers given by the children were explained with an example.

The implementation stages of the activity were given through the 'stork' example. The following questions were repeated for each detail:

-What is the name of the bird you saw? (Stork)

- What's the stork got? (Head)

What's the shape of its head? (Small, roundish)

What colour's its head? (bright white)

What's the texture of the head? (looks slippery, downy)

How does its head move? (It can move in different directions, here, it is flat)

- What's the stork's head got? (eyes)

What's the shape of its eyes? (tiny, olive-shaped)

What colour are its eyes? (Black)

What's the texture of its eyes? (soft, slippery, etc.)

How do its eyes move? (They move in the same direction as its beak)

- What else has the stork got? (It has a beak)

What's the shape of the beak? (long, like a thin triangle, pointed, like the tip of scissors when the mouth is open)

What colour's the beak? (Orange)

What's the texture of the beak? (It looks hard, flat, slippery)

How does its beak move? [Standing up straight, it has a downward oblique (diagonal) movement]

The meanings of the words oblique, inclined and curved are comprehended.

- *What else has the stork got?* (It has a neck)

What's the shape of its neck? (thin, long)

What colour's its neck? (bright white)

What's the texture of the neck? (soft fur)

How does its neck move? (it can be straight and curved)

Visuals of different movements are shown.

- *What else has the stork got?* (It has a body)

What's the shape of its body? (It widens at the end of the neck and tapers towards the tail. Like a shuttle, it resembles to the human eye)

What's the colour of the body? (bright white up to the tail, bright black at the tail)

What's the texture of the body? (flat, slippery, hairy)

How's the movement of the body? (wings closed, wings open, flexible and like a thick horizontal line when flying, diagonal, that is, oblique movement when standing)

The meanings of the words oblique, inclined and curve are comprehended.

- *What else has the stork got?* (It has legs)

What is the shape of its legs? (linear, thin, very long)?

What colour are its legs? (Orange)

What's the texture of its legs? (hard, smooth)

How do its legs move? (One straight, the other bent and in the air)

These questions were also asked to the children about other bird species, thus enabling them to perceive the visual characteristics of each bird. In the game, when the children had difficulties in describing and answering the questions, they were helped with additional supportive and guiding questions. Then, the visuals were once again projected on the board to reinforce their perceptions.

After the game was completed, the child was asked to draw a picture on the theme of 'Birds and Me' again to internalise the subject and to include herself in the picture she drew along with the birds.

The reliability of the experts' scores was found to be excellent. However, Kolmogorov-Smirnov and Shapiro-Wilk tests showed the data were not normally distributed ($p<0.05$). Considering that the data were not normal, nonparametric analysis methods were used. There was no data loss in the study. Wilcoxon Signed Ranks Test was used to determine the significance of the differences with descriptive statistics. When the results of the Arithmetic Mean and Standard Deviations of the Pre-Application - Post-Application Painting Studies on the Subject of 'Birds and Me' were analysed, it was seen that the post-application scores were higher than the pre-application scores in the paintings made by the criteria depending on the variables.

As a result of the study, a significant difference was found between the pre-test and post-test studies of preschool children in favour of the post-test in all of the criteria of form, colour, texture, movement and completion of the study. The highest difference was determined in the form, colour, movement and texture criteria, respectively. The lowest difference was found in the completion of the study criterion. It was concluded the 'What's it got, How?' Visual Perception Training Method, aiming to improve visual perception, was effective in terms of all criteria.

In this study, 'What's it got, How?' Visual Perception Training enabled children to move from clichés and memorised forms to original expressions. In the preliminary application, it was observed the children did not know the morphological characteristics of birds and their distinctive features. Children used memorised templates while drawing birds because they could not perceive them visually before. In the post-application, with the realisation of visual perception, the children painted the characteristics of birds with their original interpretations and did not need to use memorisation templates.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Bu araştırmanın planlanması, yürütülmesi ve yazılı hâle getirilmesinde araştırmacılar eşit oranda katkı sağlamıştır. Araştırmada kullanılan "Nesi Var, Nasıl?" Görsel Algı Eğitimi Yöntemi ikinci yazar olan Prof. Dr. Meliha Yılmaz tarafından geliştirilmiştir.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Bu araştırmada herhangi bir kurum, kuruluş ya da kişiden destek alınmamıştır.

Çatışma Beyanı

Araştırmacıların araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur.

Etik Kurul Beyanı

Bu araştırma, Gazi Üniversitesi Etik Kurulunun 22.02.2022 tarih ve 2022 – 274 sayılı onayı ile yürütülmüştür.